

ROLUL SECTORULUI ÎNTEPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII (ANTREPRENORIAL) ÎN ECONOMIA REPUBLICII MOLDOVA

Irina NICOV,

Academia de Studii Economice din Moldova

Summary

The role of small and medium enterprises's (entrepreneurial) sector in the economy of the Republic of Moldova

The SME sector, also called "the backbone of the economy", plays an important role in the development of a national economy. In the Republic of Moldova the sector has emerged as a result of the transition from centrally planned to market economy in the late 80s. The SME sector is the largest source of profits and creating new jobs, being the most attractive for economical agents. The ability of local economic development in the country is determined by the presence of the SME sector which constitutes 98.0% of the total number of enterprises, its share in GDP is 35.5%, 46.0% of total sales revenue comes from small entrepreneurs. They own about 30% of the turnover in the country and 58.7% of the total number of employees are employed in this sector. Creating a SMEs sector similar in performance to that of the EU, is the guarantee of fruitful collaboration in the development of this sector and a real integration of Moldova into the European Union.

Keywords: share of employment, entrepreneurship, economic development, sales revenue, profit, small and medium enterprises

Резюме

Роль предпринимательского сектора малых и средних предприятий в экономике Республики Молдова

Сектор малых и средних предприятий (МСП), называемый еще «основой экономики», имеет важную роль в развитии национальной экономики. В Республике Молдова данный сектор возник в результате перехода от централизованной к рыночной экономике, в конце 80-ых годов. Сектор МСП это крупнейший источник прибыли и создания новых рабочих мест, будучи наиболее привлекательным для экономических агентов.

Потенциал экономического развития национальной экономики определяется наличием в стране сектора МСП, который представляет собой 98,0% от общего числа предприятий, его доля в ВВП соответствует 35,5%, 46,0% из общего дохода от продаж, что реализуется мелкими предпринимателями. Они составляют около 30% от оборота в стране и 58,7% от численности работников, занятых в этом секторе. Создание сектора МСП аналогичный по производительности с таким как в ЕС – это гарантия плодотворного сотрудничества в развитии данного сектора и реальной интеграции Республики Молдова в Европейский союз.

Ключевые слова: доля занятости, предпринимательство, экономическое развитие, доход от продаж, прибыль, малые и средние предприятия

Introducere

Întreprinderile mici și mijlocii (IMM) reprezintă principalul sector al economiei naționale, deoarece, prin gradul ridicat de mobilitate și flexibilitate, constituie segmentul cel mai adaptabil în ceea ce privește ajustarea ofertei la volumul și specificul cererii și cel mai important factor de absorbție a forței de muncă. Numărul de IMM în ansamblu și distribuția lor pe clase de mărime și sectoare de activitate influențează în mod semnificativ indicatorii de performanță economică. De asemenea, IMM sunt adaptate mai bine structurilor de piață moderne, fiind o sursă principală de inovare și creștere economică și având o contribuție decisivă la sporirea mediului concurențial în economia de piață [1].

Practica activităților IMM-urilor demonstrează că doar o proporție redusă dintre acestea folosesc în mod sistematic elementele oferite de managementul inovativ [2].

Sectorul IMM, supranumit și „coloana vertebrală a economiei”, deține un rol important în dezvoltarea unei economii naționale, contribuind nemijlocit la formarea produsului intern brut și la crearea noilor locuri de muncă, stimularea concurenței, creșterea exporturilor, favorizarea inovațiilor și tehnologiilor. În comparație cu întreprinderile mari, IMM sunt mai flexibile, reacționează mai operativ la schimbările mediului de afaceri și la cerințele pieței. Într-o afacere mică, întreprinzătorul este, de regulă, și managerul acesteia. Situația în care întreprinzătorul este și managerul afacerii este caracteristică pentru 98% din firmele existente în fiecare țară [3]. Astfel, interesul personal coincide cu interesul afacerii. Managerul-proprietar este întotdeauna la curent cu tot ce se petrece în întreprinderea sa. De aceea, investițiile făcute în sectorul dat aduc venituri mai mari. Totodată, sectorul respectiv al economiei naționale oferă posibilități reale de a pune în aplicare aptitudinile creative și capacitatea de lider a întreprinzătorului [4]. Astfel, antreprenoriatul astăzi oferă fiecăruia șansa de a-și realiza scopurile și de a obține venit din propria afacere [5].

Unul dintre cei mai populari termeni utilizați frecvent de către economiști, politicieni, reprezentanți ai presei, precum și de oamenii

simplu este cel de *antreprenoriat*. Antreprenoriatul a început să fie recunoscut în timpul monarhului francez Ludovic al XIV-lea, care obișnuia să afirme că „burghezii și meșteșugarii vor deveni artizanii bogăției”. Antreprenoriatul înseamnă dezvoltare economică, succes, talent, creativitate, progres social, segment important al economiei naționale, bani și prosperitate, atât pentru individ, cât și pentru societate (figura 1).

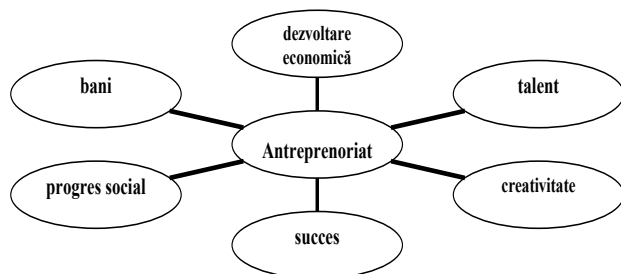

Figura 1. *Reprezentarea schematică a antreprenoriatului (în viziunea autorului)*

Problematicii întreprinderilor mici și mijlocii, în general, precum și tematicii managementului acestora, în particular, le-au fost consacrate multiple cercetări și experimentări, rezultatele cărora s-au regăsit în numeroase publicații științifice, semnate de renumiți savanți clasici, precum A. Smith, D. Ricardo, J.S. Flemming, J. B. Say, P.F. Drucker, P. Kotler etc.

În Republica Moldova, sectorul IMM a apărut ca urmare a reformelor structurale efectuate în procesul trecerii de la economia centralizată la cea de piață, la finele anilor '80, ceea ce este caracteristic și pentru majoritatea statelor în curs de dezvoltare [6]. Primele semne de viață ale sectorului au apărut odată cu fondarea primelor cooperative. Acestea din urmă au dispărut cu timpul, în locul lor apărând societăți cu răspundere limitată, societăți pe acțiuni, întreprinderi individuale.

Materiale și metode

În scopul efectuării acestui studiu, ce abordează activitatea IMM pe piața economică a Republicii Moldova, am utilizat metoda analizei documentelor de politici: strategia Moldova – 2020 și CBTM; s-a efectuat analiza statistică a indicatorilor extrași de pe site-ul oficial al Biroului Național de Statistică pentru anii 2008-2013, utilizând analiza contextuală. În acest sens a fost evaluată dinamica de dezvoltare a IMM în economia Moldovei.

Studiul a inclus elemente de dezvoltare istorică dinamică, fiind apreciați indicatorii absoluți de salariu mediu în întreprinderile mici, mijlocii și micro, indicatorii de venituri, a fost apreciat impactul sectorului IMM în economia țării prin formarea PIB-ului. A fost analizat impactul sectorului IMM în economia țării, utilizând metoda descriptivă și cea a deducției, fiind

astfel arătată importanța acestui sector atât în economia autohtonă, cât și în cea a țărilor dezvoltate.

Rezultate și discuții

Experiența mondială din ultimele decenii demonstrează tot mai elocvent importanța dezvoltării antreprenoriatului, stabilitatea economiei naționale și bunăstarea societății în ansamblu [7]. Pornind de la aceste constatări, am considerat necesar și important de a evalua activitatea întreprinderilor mici, mijlocii și micro din Republica Moldova pe durata anilor 2008-2013 din punctul de vedere al evoluției acestora ca număr, pondere în totalul întreprinderilor, ponderea veniturilor din vânzări realizate de acestea, cota angajaților ce activează în sectorul dat și ponderea acestora din punctul de vedere al obținerii veniturilor. Această analiză a fost efectuată cu scopul de a evidenția locul, rolul, importanța și reprezentativitatea acestui sector în dezvoltarea economică a țării și în îmbunătățirea calității vieții în Republica Moldova. Conform datelor Biroului Național de Statistică [8], în rapoartele financiare (contabile) ale agenților economici am identificat datele reprezentate în tabelul 1 și figura 2.

Tabelul 1

Evoluția sectorului întreprinderilor mici și mijlocii în perioada 2008-2013 (%)

Mărimea întreprinderii	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mijlocii	4,0	3,56	3,4	3,09	3,03	2,98
Mici	19,77	18,52	19,55	18,94	18,88	18,9
Micro	73,82	75,74	74,75	75,48	75,64	75,53

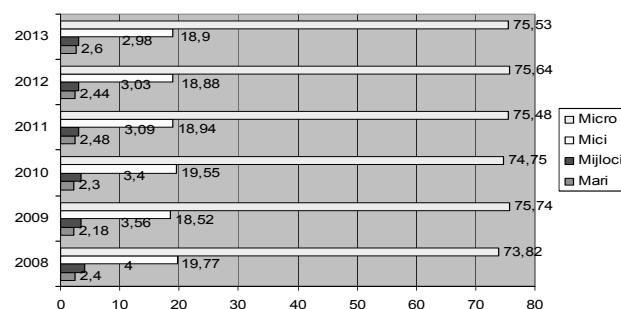

Figura 2. *Reprezentarea grafică a evoluției sectorului antreprenorial pe anii 2008-2013 (%)*

Analiza datelor în dinamică relevă evoluția diferențiată a numărului de IMM active economic în perioada 2008-2013. Astfel, întreprinderile mijlocii și cele mici au înregistrat o scădere ușoară față de anul 2008, cele mijlocii cu 0,44% (96 unități), respectiv cele mici cu 1,22% (65 unități), în schimb cele micro au crescut semnificativ – cu 1,9% (2.710 unități). Cele mari au înregistrat și ele o scădere de 0,22%, totuși, dacă analizăm la nivel macroeconomic, ponderea IMM de 97,59% (41.109 întreprinderi) în

2008 și 97,82% (43.658 întreprinderi) în 2009 este predominantă față de cea a întreprinderilor mari – 2,4% în 2008 și 2,18 în 2009. Astfel, sectorul IMM a înregistrat o creștere în 2009 față de 2008 cu 0,23% (2.549 întreprinderi).

În perioada 2010-2013, numărul de IMM active economic au înregistrat o creștere treptată de la an la an, astfel încât, în 2010, numărul acesta înregistra 45.631 unități (97,70%), în 2011 ponderea IMM a fost de 47.337 întreprinderi (97,51%), în 2012 – 49.444 (97,55%) și în 2013 – 50.890 întreprinderi (97,41%). Reieșind din aceste date, putem menționa că numărul total al întreprinderilor din sectorul antreprenorial, în anii 2008-2013, a crescut de la an la an cu 1.956 unități active economic. Din 2008 până în 2013, numărul întreprinderilor mici, mijlocii și micro a crescut cu 9,781 unități. Astfel, dacă analizăm evoluția cantitativă în valori absolute (mii unități) a IMM-urilor pe perioada 2008-2013, putem spune că se înregistrează un trend pozitiv.

Analiza acestuia din punct de vedere calitativ evidențiază faptul că ponderea cea mai mare din totalul întreprinderilor active din țară ce sunt profitabile o dețin întreprinderile mici, mijlocii și micro. Din analiza datelor colectate (figura 3) se observă că evoluția numărului de întreprinderi ce au obținut profit pe parcursul perioadei 2008-2013 este crescătoare. Așadar, din 2008 până în 2013, numărul de întreprinderi profitabile din sectorul IMM a crescut cu 688 de unități. Ponderea cea mai mare o înregistrează întreprinderile micro, aceasta fiind de peste 60%; în 2008 ponderea era de 60,71%, iar în 2013 aceasta a crescut cu 3,18% ajungând la 63,49%, înregistrând pe parcursul acestei perioade un trend pozitiv.

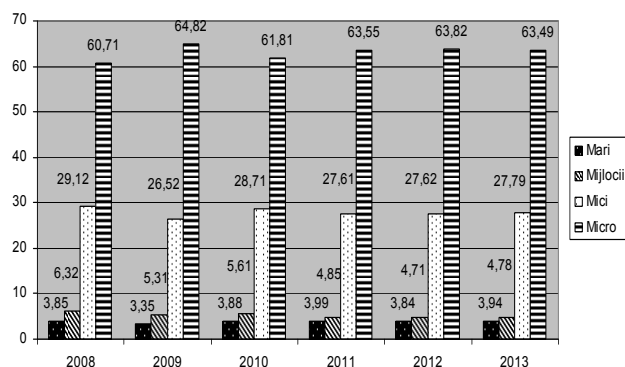

Figura 3. Analiza evolutivă a rentabilității IMM din Republica Moldova în perioada 2008-2013 (%)

Așadar, putem spune că sectorul IMM este cea mai mare sursă de profit pentru economia țării, iar întreprinderile micro sunt cele mai atractive pentru agenții economici.

Pe lângă faptul că sectorul IMM reprezintă catalizatorul dezvoltării economice, el mai este și cea mai importantă sursă de creare a noi locuri de muncă. Acest fapt duce la creșterea indicatorului ocupării

forței de muncă, la micșorarea ratei șomajului și îmbunătățirea calității vieții populației țării. Antreprenoriatul autohton constituie cel mai reprezentativ sector de ocupare a forței de muncă. Conform datelor din tabelul 2, putem menționa că forța motrice a angajaților este în IMM, astfel, 58,7% din numărul de salariați din țară sunt angajați în acest sector.

Tabelul 2

Analiza comparativă a angajaților din întreprinderile mari și sectorul IMM în anii 2008–2013 (în cifre absolute și cota %)

Tip instituției și număr angajați	2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Întreprinderi mari	244.064	42,66	222.951	41,35	216.748	41,19	216007	42,34	219659	42,25	226768	43,18
Sector IMM	328.065	57,34	316.244	58,65	309.434	58,81	294.18	57,66	300223	57,75	298.430	56,82
Total	572129	100	539.195	100	526.182	100	510.191	100	519882	100	525198	100

În perioada 2008-2013, comparând IMM cu cele mari (figura 4) se constată că cele mai multe persoane se angajează și activează în sectorul IMM. Activitatea în acest sector este mai atractivă față de locurile de muncă din întreprinderile mari. Crearea de noi locuri de muncă – soluționarea problemelor legate de utilizarea forței de muncă este una din cele mai esențiale contribuții aduse de întreprinderile mici în economie. Direct sau indirect, ele asigură mijloace de existență majorității populației R. Moldova. Este important faptul că tot mai multe persoane inițiază și activează în propria întreprindere, creându-și propriul loc de muncă [9]. La nivel de politici și la nivel de practici în sectorul economic, realitatea demonstrează că rolul sectorului IMM în acest context este în ascensiune și poate concura la nivel internațional.

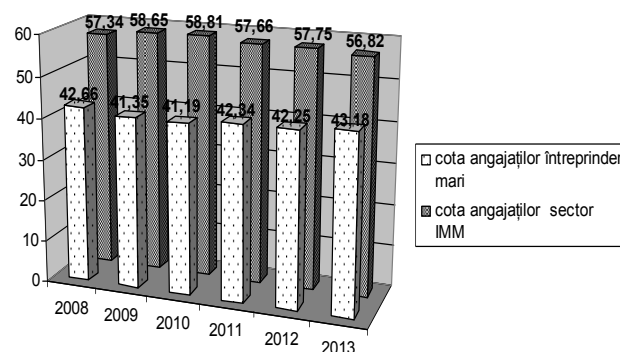

Figura 4. Analiza comparativă a cotei angajaților în IMM și în întreprinderile mari

Un rol important în dezvoltarea întreprinderilor îl au veniturile obținute din vânzări. Evaluând dina-

mica veniturilor din vânzări în perioada 2008-2013 (tabelul 3), constatăm că în întreprinderile mijlocii s-a înregistrat o creștere cu 2947,6 milioane Lei. Creșterea a avut loc din anul 2011, cu tendință pozitivă până în 2013, iar pentru întreprinderile mici creșterea veniturilor din vânzări a fost de 5302 milioane Lei față de anul de referință 2008.

Tabelul 3

Aprecierea activității întreprinderilor în anii 2008-2013 după nivelul veniturilor din vânzări (mil. Lei)

Indicatori	Mărimea întreprinderilor	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Venituri din vânzări	Mijlocii	23306,2	20318,3	22799,2	24133,8	24892,0	26253,8
Venituri din vânzări	Mici	33598,7	29104,2	33992,7	38025,5	38344,1	40900,7
Venituri din vânzări	Micro	8079,2	8057,6	8471,3	9728,3	9820,9	10258,7

Totuși, constatăm că cele mai mari venituri din vânzări, estimate în milioane lei pe parcursul anilor 2008-2013, au fost înregistrate de către microîntreprinderi. Întreprinderile mijlocii de asemenea au înregistrat o creștere a veniturilor din vânzări din anul 2011, cu tendință pozitivă până în 2013.

În clasamentul obținerii volumului de vânzări ale întreprinderilor mici și mijlocii, un rol semnificativ le aparține întreprinderilor mici (50,6%), urmate de întreprinderile mijlocii (35,4%) și microîntreprinderilor (14,0%). Toate aceste tipuri de întreprinderi sunt profitabile și contribuie esențial la dezvoltarea economiei țării

Cercetând situația sectorului IMM din alte țări în 2013, constatăm că rolul acestuia în redresarea economică a țării, în crearea noilor locuri de muncă și atenuarea tensiunilor sociale este incontestabil. Experiența seculară a țărilor cu economie avansată denotă rolul antreprenoriatului în edificarea societăților postindustriale. În prezent, acestui sector în Marea Britanie îi revine 53,0%, în Germania – 50,0%, în Italia – 60,0%, în Franța – 62,1%, în SUA – 52,2%, în Japonia – 55,4% , în Rusia – 14,1%, în Moldova – 35,5% din produsul intern brut (PIB) [10], reprezentat grafic în figura 5.

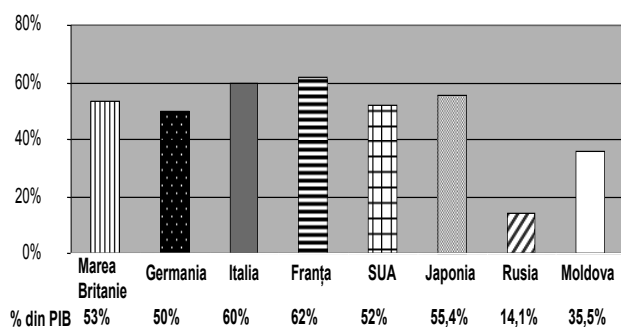

Figura 5. Rolul sectorului IMM în crearea PIB în unele țări cu economie de piață avansată

Performanțele IMM-urilor în țările dezvoltate demonstrează că acestea nu ar fi fost posibile fără fundamentarea activității lor pe conceptele, metodele și tehnicile managerial-antreprenoriale inovative profesionale. Firește, această dependență este valabilă și pentru țara noastră.

Pentru ca Republica Moldova să atingă performanțe pe piața internațională, considerăm că este necesar să dezvoltăm un sistem deschis al managementului întreprinderii, ce ar permite să fie luate în considerație realizările analizei factoriale, funcționale și, în special, ale analizei sistemice reprezentate în figura 6.

Atenția principală se acordă analizei mediului extern și intern al firmei, ce influențează asupra reușitei acesteia. Capacitatea de dezvoltare a economiei autohtone este determinată de prezența în țară a sectorului IMM, ce constituie 98,0% – 43,7 mii de întreprinderi din numărul total al întreprinderilor.

Ponderea sectorului IMM în PIB, în anul 2013, constituia 35,5%, iar 46,0% din totalul veniturilor din vânzări se realizează de către micii antreprenori, veniturile din vânzările întreprinderilor mici și mijlocii, în medie, pentru un angajat constituie 181,8 mii Lei, dețin circa 30% din cifra de afaceri pe țară și 58,7% din numărul de salariați sunt angajați în acest sector [11].

Concluzii

Întreprinderile mici și mijlocii se caracterizează printr-un grad sporit de eficiență economică. În perioada 2008-2013, numărul întreprinderilor profitabile din acest sector a crescut cu 188 de unități active economice, nivelul veniturilor din vânzări înregistrează o creștere în cele mijlocii de la 23.306,2 mil. Lei în 2008 până la 26.253,8 în 2013; în întreprinderile mici – de la 33.598,7 mil. Lei în 2008 până la 40.900,7 în 2013, în întreprinderile micro – de la 8.079,2 în anul de referință până la 10.258,7 mil. Lei.

Sectorul IMM reprezintă cea mai importantă sursă de creare a locurilor de muncă. Astfel, circa 58,7% din numărul total al salariaților din țară activează în acest sector.

Pentru valorificarea întreprinderilor mici, mijlocii și micro în Republica Moldova, este necesar să se dezvolte un sector al IMM, luând exemplul de la țările cu economie avansată: Franța, Italia, Japonia, Germania etc.

Pentru o concurență reală în contextul globalizării și internaționalizării sectorului IMM din Republica Moldova, este necesar a dezvolta performanțe funcționale și structurale similare țărilor cu economie avansată, cum ar fi Franța, Italia, Japonia, Germania etc.

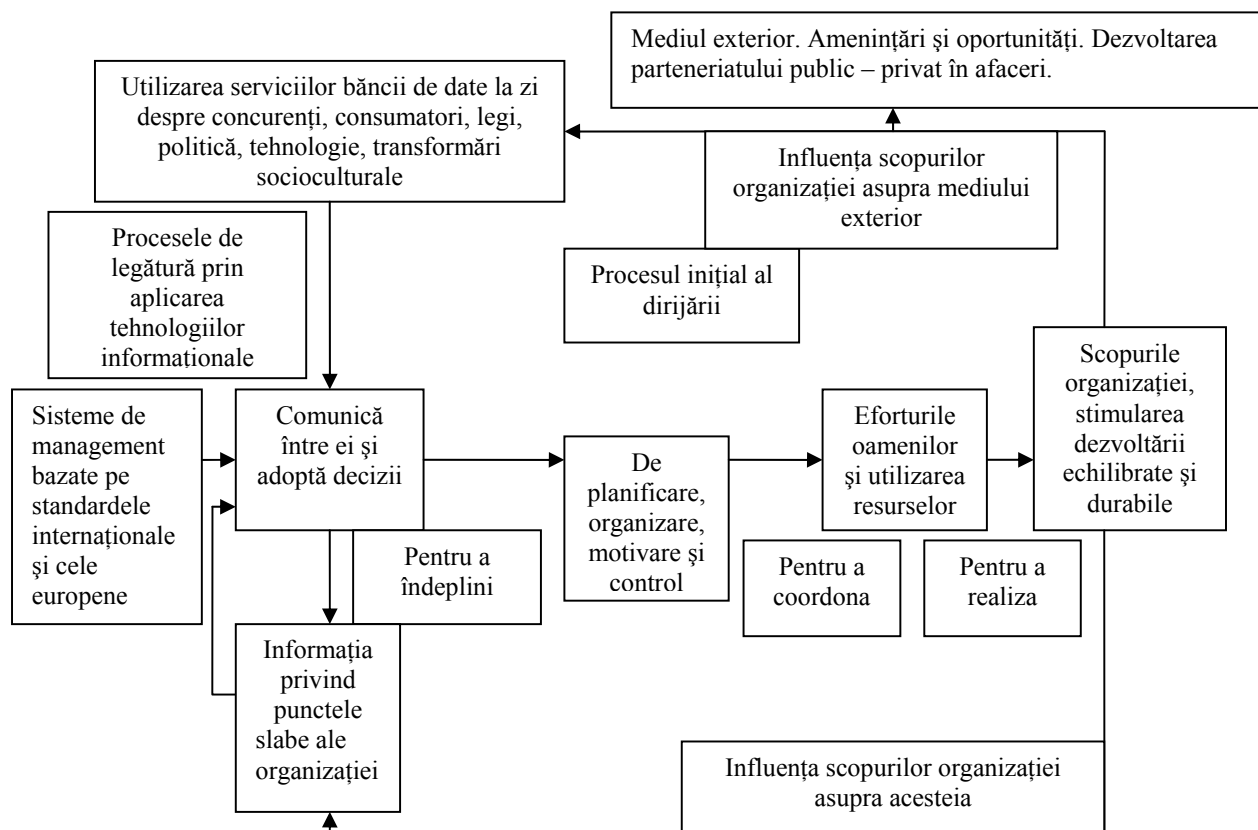

Figura 6. Sistemul deschis al managementului întreprinderii (în viziunea autorului)

Bibliografie

1. Pîslaru Dragoș, Modreanu Ileana, Cițu Florin. *Contribuția IMM-urilor la creșterea economică: prezent și perspective*. București: Editura Economică, 2012, p. 37.
2. Bragg A., Bragg M. *Managementul inovației*. București: Ed. Eficient, 1995, p. 57.
3. Nicolescu Ov. *Managementul întreprinderilor mici și mijlocii*. București: Editura Economică, 2001, p. 313.
4. Bocancea A. *Întreprinderile mici și mijlocii – promotor al dezvoltării economice*. P. 32.
5. Șolcan Angela. *Bazele antreprenoriatului. Inițierea unei mici afaceri*. Chișinău: Editura Elena, vol. I, 2006, p. 7.
6. Gorobieschi S. *Micul bussines în R. Moldova în contextul managementului comparat*. Chișinău: Editura ASEM, 2003, p. 725.
7. Boboc R., Covaș L., Solcan A., Stihl L. *Antreprenoriat. Inovație. Risc*. Chișinău: Editura Poligraf al ASEM, 2003, p. 5.
8. <http://statbank.statistica.md/>
9. Green paper *Entrepreneurship in Europa*. Enterprise publications European Comision, 2003, p. 6.
10. Hrișev Eugen. *Managementul inovațional*. Chișinău: Editura ASEM, 2001, p. 137.
11. *Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020*. <http://particip.gov.md/proiectview>

Recenzent: **Galina Buta**,
dr. în șt. med., conf. univ.

Prezentat la 12.05.2015

Irina Nicov, doctorandă ASEM,
tel.: (022) 205 215;
e-mail: irina.nicov@usmf.md